

OBČINSKA UPRAVA

GLASILO „KMETSKE ŽUPANSKE ZVEZE“.

Izhaja dvakrat na mesec, ter stane celoletno 6 kron, polletno pa 3 krone

Dopise je pošiljati uredništvu »Občinska Uprava« v Ljubljani. — Rokopisi se ne vračajo.

Naročnino in oglase sprejema upravništvo »Občinske Uprave« v Ljubljani

Odgovorni urednik:

Dr. Vladislav Pegan.

Cena oglasov je za dvostopno petitno vrsto 20 vinarjev, večkratno inseriranje po dogovoru.

Hranilnica kmečkih občin v Ljubljani.

Ta denarni zavod, ki bo nedvomno velikega pomena za razvoj občinskega gospodarstva in zlasti ubožnih zakladov in naprav, je končno stopil v življenje.

Dne 25. t. m. prične »Hranilnica kmečkih občin« poslovati v pritličnih prostorih »Zadružne Zveze« na Dunajski cesti št. 32 v Ljubljani (vhod na voglu).

Ne bomo opisovali zgodovine od sklepa ustanovitve in o razvoju dolgotrajnega obravnavanja glede uživotvorjenja, pa do danes, ko stojimo preobvladavši vse zapreke, pred gotovim dejstvom.

Za prihodnjič si pridržimo poročilo o nameščenem poslovanju hranilnice: z ozirom na način dovoljevanja posojil, glede obrestne mere, amortizacije itd.

Danes je naša dolžnost opozarjati v prvi vrsti občine in pa tudi župne urade na pupilarno varnost pri »Hranilnici kmečkih občin« naloženega denarja. — Dvajset večjih in gospodarsko neoporečno trdnih občin jamči za varnost z vsem svojim premoženjem in z vso davno močjo, razven tega pa je že oblastveno v ta namen deponiranih 20.000 K.

Inicijativa za ustanovitev te hranilnice v svrhu osamosvojitve in neodvisnosti od drugih denarnih zavodov — je izšla ravno iz naše »Kmetске županske zveze«. — Novoustanovljeni denarni zavod, ki ga toplo pozdravljamo, bodi krepka vez organizacije naših kmetских občin, ki naj se obilo poslužujejo prednosti, ki jim nudi njihov lastni denarni zavod.

Nepotrebno se nam zdi opozarjati na umestnost, da naj nalagajo županstva glavnice ubožnih zakladov v svojem denarnem zavodu, v »Hranilnici kmečkih občin«. Tudi ni nobene ovire, da bi se ne prenesel v to hranilnico pri raznih drugih zavodih naloženi denar, zlasti takih, ki ne nudijo nikake pupilarne varnosti.

Ne grešimo proti nobenemu načelu — to povdarjamo izrecno, da se zavarujemo proti morebitnim opazkam od ktere koli strani —, če naglašamo tudi v tem oziru geslo:

»Svoji k svojim!«

V ostalem naj poročamo glede ustanovitve še sledeče:

»C. kr. deželna vlada je po odobrenju pravil »Hranilnice kmečkih občin v Ljubljani« imenovala vladnega svetnika g. Jan. Kremenška za komisarja hranilnice.

Odbor hranilnice kmečkih občin je imel 23. jan. 1911 svojo prvo sejo pod predsedstvom dr. Ivana Šusteršiča; predsednika namestnik je bil Ant. Uršič, župan v Št. Vidu pri Vipavi.

V ravnateljstvo so se izvolili ti-le gg.:

Franc Povše, deželni in državni poslanec v Ljubljani;

Anton Belec, župan v Št. Vidu nad Ljubljano;

Josip Šiška, kanonik v Ljubljani;

Josip Štrukelj, c. kr. poštni nadoskrbnik v Ljubljani;

Josip Šuštaršič, župan v Medvodah;

Dr. Josip Drmastija, odv. kand. v Ljubljani;

Ivan Stanovnik, župan v Horjulu;

Ivan Pogačnik, deželni blagajnik v Ljubljani;

Alojzij Tršan, župan v Šmartnu pod Šmarno goro;

Ivan Traven, ravnatelj »Zadružne zveze« v Ljubljani;

Fr. Zajec, c. kr. finan. svetnik v pokoju in vodja nadzorn. dež. naklade v Ljubljani;

Bogomil Remec, ravnatelj slov. trgovske šole v Ljubljani.

Sestavljeni poslovnik je odbor potrdil ter sklenil, da ravnateljstvo vse potrebno oskrbi glede pričetka delovanja hranilnice.

Ravnateljstvo je imelo takoj po odborovi seji svojo sejo in se konstituiralo sledeče:

Ravnateljstva predsednik: Fran Povše, dež. in drž. poslanec v Ljubljani.

Ravnateljstva predsednika namestnik: Anton Belec, župan v Št. Vidu nad Ljubljano.

V seji, dne 17. t. m. pa se je definitivno določilo, da je začeti s poslovanjem dne 25. svečana 1911.

Novemu zavodu kličemo: vivat, crescat floreat! (Živi naj in raste in se razcvita!)

Povračilo začasnih ubožnih podpor.

(Županstvom v pouk.)

Poročali smo že, da se je pri poučnem tečaju dne 27. decembra m. l. naprosil od zastopnikov občin deželni odbor, da bi posredoval pri deželnih odborih sosednih kronovin, da bi ti izdali navodilo podrejenim občinam, naj bi ne podeljevale začasnih ubožnih podpor delomrznim osebam, ki — četudi dela zmožne potujejo od kraja do kraja, hoteč se na račun domovinskih občin na ta način preživeti.

Deželni odbor je ugodil izraženi želji občinskih zastopnikov in se obrnil s posebnim dopisom, ki ga priobčimo v sledečem, na deželne odbore: vojvodine Koroške v Celovcu, vojvodine Štajerske v Gradcu, poknežene grofovine Goriško-Gradišćanske v Gorici, mejne grofovine Istrske v Poreču, kraljevine Dalmacije v Zadru in na deželni odbor tržaški v Trstu. — Ta dopis z dne 18. januarja 1911 — št. 686 se glasi:

»Več občin tuuradnega področja se je pritožilo pri podpisnem deželnem odboru, da dajejo občine ondotne kronovine začasne podpore na Kranjsko spadajočim osebam in terjajo potem po daljšem presledku povračilo teh začasnih podpor od domovinskih občin dotičnih oseb.

Res je, da sme vsaka občina po § 28. domovinskega zakona z dne 3. decembra 1863 drž. zak. št. 105 vnanjim siromakom — toda le v hipni in neizogibni potrebi, ki pa mora biti dokazana, izplačati začasno podporo, a potem zahtevati povračilo bodisi od domovne občine ali pa od onih, ki so dolžni po državljanskem pravu skrbeti za dotične osebe.

Prepogostokrat pa se zgodi, da dobivajo take podpore delomrzne osebe in vlačugarji, ki prizadevajo s tem le neopravičene velike troške domovinskim občinam.

Radi tega se naproša deželni odbor, da opozori podrejena županstva, naj ne izdajajo podpor takim osebam, pri katerih ni nujna potreba očitno dokazana, in ki hočejo le na račun domovinske občine brez dela živeti.

V vsakem takem slučaju bodo tukajšne občine odklonile povračilo izdanih podpor.

Dalje blagovoli deželni odbor naročiti podrejenim županstvom, da takrat, kadar pri dokazani nujni potrebi podelijo podporo kaki na Kranjsko pristojni osebi, o tem vselej takoj obvestijo tudi domovinsko občino, sicer bi se moralo v vsakem takem slučaju na podlagi § 30. domovinskega zakona z dne 3. decembra 1863 drž. zak. št. 105 in § 8. ubožne postave za Kranjsko z dne 28. avgusta 1883 dež. zak. št. 17 povračilo podeljene podpore odreči.

Dostavimo naj še, da je ob sebi umevno, da velja vse to tudi za naše Kranjske občine, in naj tudi te ne izplačujejo podpor tu opisanim osebam, ker pridejo tudi lahko v položaj, da se bodo domovne občine protivile povračilu izdanih podpor. Če je kdo v resnici potreben, to je kaj drugega takemu se mora pomagati! So pa žganjarji-postopači, ki sploh nočejo delati. Take pa naj se brezobzirno zavrne in vporablja proti njim odgonski zakon.

Več zavednosti!

(Dopis iz Štajerske.)

Trška občina Rečica v Savinjski dolini je doposlala v podpis sosednim občinam: trg Mozirje, okolica Mozirje in Kokarje nemško (!) spisano prošnjo na finančno deželno ravnateljstvo v Gradcu, naj bi se oddelek finančne straže na Rečici pooblastil za boletiranje užitnine na žganje, mesto davčnega urada v Gornjem Gradu, kamor ima prebivalstvo teh občin precej daleč hoditi.

V Rečici je ob pisanju te prošnje vladalo žalibog krivo mnenje, da bi mogla slovenska prošnja ostati brezuspešna. Občini trg Mozirje in okolica Mozirje sta nemško prošnjo sopedpisali, občina Kokarje pa je, dasi je priznala potrebo ustanovitve zaprosenega boletiranja, v svoji zavednosti podpis odklonila.

Da bi pomagala zavednosti svojih sester iz poveljev, je spisala prošnjo v slovenskem jeziku ter jim je v posebnem dopisu obrazložila, v kako velikem nasprotju je tako ravnanje s sklepom županov Gornjegrajskega okraja pri Sv. Frančišku l. 1905. in kako se s takimi prošnjami pri višjih oblastih postavljamo v slabo luč, češ, glejte jih Slovence, po časopisih kričijo po ravnopravnosti, kadar pa kaj prosijo, zlezejo pod mizo, prezrejo svoje pravice in prosijo po — nemško! S takimi vlogami pozivajo slovenske občine državne oblasti, naj le prezirajo slovenski jezik, saj ga Slovenci sami prezirajo in priznavajo v dejanju,

da se ž njim ne pride od peči do mize, da ta jezik ni za višje urade, temveč samo za nižje tam doli krog kmetских hiš in hlevov. Mi ne smemo iskati dobrot in pravic z nemškimi, temveč vedno le s svojim jezikom, ter nas naj vodi prepričanje, da so državne oblasti zato postavljene, da izvršujejo zakone v korist narodov in države, in da jemljemo z nemškimi vlogami pri višjih državnih oblastih kruh sinovom svojega naroda. Kadar bodo prenehale slovenske vloge, ne bode treba tam gori nastavljati nobenega Slovenca več.

Hvalevrednim načinom so občine svojo nemško prošnjo zavrgle ter so podpisale doposlano jim slovensko prošnjo, ki se je od občine Rečice doposlala državnemu poslancu in ta jo je vložil pri finančnem deželnem ravnateljstvu.

Finančno deželno ravnateljstvo je prošnjo ugodno rešilo. Finančna straža na Rečici je bila namreč pooblaščenca, naj začne z novim letom 1911 z boletiranjem užitnine na žganje za prebivalstvo teh 4 občin. Finančna deželna oblast pa ve iz izkušnje, da ni treba slovenske zavednosti resno upoštevati, ni se ji torej zdelo niti vredno niti potrebno prošnjo rešiti v slovenskem jeziku. Tudi finančno okrajno ravnateljstvo v Mariboru se ni hotelo ravnati po znani razsodbi upravnega sodišča, da se morajo prošnje reševati v tistem jeziku, v katerem so spisane, temveč je poslalo vsem občinam odlok v nemškem jeziku v dokaz, da tudi ta, primerno nizka oblast, prezira brez skrbi slovenski jezik ter da si tudi ona upa naši zavednosti lučati v obraz razžaljivo preziranje.

Toda to še ni največje zlo. Največje zlo na naši zavednosti je, da je večina občin nemški odlok vzela na znanje ter s tem potrdila nezakonitost, da nima ničesar proti temu, če se slovenske prošnje po nemško rešujejo in če se višji uradi napolnijo s samimi Nemci. Samo občina Kokarje ni hotela te nezakonitosti priznati, vrnila je odlok finančnemu deželnemu ravnateljstvu ter je je opomnila na njegovo dolžnost, na kar je dobila v jako lepi in pravilni slovenščini odlok z dvojezičnim pečatom od finančnega okrajnega ravnateljstva Mariborskega.

Ta slučaj je pojasnil, zakaj vsiljuje finančno okrajno ravnateljstvo v Mariboru uprav predržno samonemške plačilne naloge celo izvrstno zavednim občinam, dasi ve, da bode dobilo vse vrnene. V Gradcu in v Mariboru imajo namreč že zdavna narejen račun, ki kaže, da od večine slovenskih občin drži samo ena četrtina z narodom, drugim trem četrtinam pa je v dejanju vseeno ali ostanejo pravice slovenskega jezika za pečjo ali ne.

S to taktiko seveda ne bo slovenski narod nikdar dosegel svojih pravic, ki so mu dane že 43 let t. j. od leta 1867. Dokler ne bo slovenska zavest obvladala vseh ali vsaj večine občin, teh

stebrov naroda, dotlej bo državni osnovni zakon speči »nekaj«, ki nam bo s svojim smrčanjem vedno naznanjal, da pravzaprav nismo vredni, da so se nam osnovne pravice dale in da nismo zmožni postati enakopraven narod.

Zdravimo torej svojo bolehaločno narodno zavest! Živo nam je treba več zavednosti, sicer ostanemo brez pomena, po zasluženju prezirani, resnično manj vreden narod.

O oporokah.

(Iz pravniških krogov. — Piše A. J.)

(Dalje.)

b) Kdor neče sam lastnoročno spisati oporoke, temu je na prosto voljo dauo, da si jo da od drugega spisati. V tem slučaju jo mora vsaj sam lastnoročno podpisati. Druga zahteva je ta, da pove pred tremi sposobnimi pričami — kdo je sposoben za pričo, bomo pozneje povedali —, da je to njegova oporoka. Izmed teh treh prič morata pa vsaj dve istočasno biti navzoči. Priče se morajo tudi podpisati, ne zahteva se pa, da bi vedele za vsebino oporoke. Te vrste oporoke bi se glasila n. pr. takole:

O p o r o k a :

Pri polni zavesti in prost vsakega pritiska naredim kot svojo poslednjo voljo sledečo oporoko:

Moj dedič je moja hči Marija Zlatar. Ta prevzame tele dolžnosti:

1. Izplača mojemu bratu Antonu Zlatar 1000 K.
2. Za sv. maše 200 K, ki naj se bero v farni cerkvi sv. Andreja takoj po moji smrti.
3. Hlapec Andrej Počivalnik naj ima do smrti pri hiši stanovanje in hrano.

To oporoko sem pred tremi pričami pripoznal kot svojo poslednjo voljo in jo lastnoročno podpisal.

Mala vas, 1. aprila 1910.

Franc Zlatar.

Anton Mrva, priča.

Jože Krhlikar, priča.

Franc Bitan, priča.

c) Kdor pa ne zna pisati, naj si da ravno tako od drugega napisati oporoko in on jo mora vsaj podkrižati. V tem slučaju pa morajo biti vse tri priče istočasno navzoče. Da ne bo nejasnosti, čegava je oporoka, naj eden izmed prič podpiše tistega, kdor je oporoko naredil, vendar oporoka ni neveljavna, ako se to ne zgodi. Če tisti, ki je izrekel svojo poslednjo voljo, tudi brati ne zna, mu mora ena priča prebrati in drugi dve priči mu morate potrditi, da je vse to v oporoki res zapisano, kar se je prebralo.

Vzorec:

O p o r o k a .

Jaz Janez Smrekar, hišni posestnik v Slivni h. št. 5 naredim sledečo oporoko pri polni zavesti, ne da bi se kaj pritiskalo name:

1. Moj dedič je moja žena Katra Smrekar.
  2. Svoji hčeri Magdaleni Smrekar določim dote 3000 K.
  3. Občinskim revežem zapuščam 50 K.
- To oporoko mi je v navzočnosti vseh prič prebral g. Martin Kolbe in sem jo potem lastno-ročno podkrižal.

Slivna, dne 14. marca 1910.

††† Janez Smrekar,
podpisal.

Martin Kolbe, Franc Skrabanja, Franc Kozak,
priče.

Vsaka pismena oporoka mora biti celota sama zase. Ako bi se kdo v oporoki skliceval na kak listek, kjer je kaj posebnega napisal za slučaj smrti, mora ta listina odgovarjati vsem zakonitim zahtevam oporoke, sicer se na to ne ozira, kvečjemu se lahko porabi v razlago ali boljše umevanje oporoke.

d) Kdor neče pismeno narediti oporoke, ta se lahko posluži ustmene. K ustmeni oporoki so potrebne tri priče; v navzočnosti vseh treh prič naj pove, kaj se naj z njegovim premoženjem po smrti zgodi. Drugih zahtev zakon za ustmeno oporoko ne stavi, vendar pa svetuje pričam, naj si napišejo tako ustmeno poslednjo voljo, da bi ne bilo neprijetnih posledic, ako bi bile priče posebno podvržene slabosti pozabljivosti. Ako bi kdo izmed dedičev ali kdo drugi, ki je na oporoki interesiran, hotel pravilnost ustmene oporoke tajiti, se mu ta takoj dokaže, ako vse tri priče — ali vsaj dve — pod prisego potrdite, da odgovarja oporoka poslednji volji umrlega. Priče pa morajo v bistvu popolnoma enako izpovedati; če bi katera rekla, da se ne ve natančno spominjati, je oporoka neveljavna. Obrazca za to oporoko ne bomo priobčili, ker se prav po prejšnjih posname.

II.

To so načini privatnih oporok, kakor jih določa civilni zakonik v §§ 577—587. Privatna oporoka bo na kmetih navadna, kjer nima nihče tako zamotanih premoženjskih razmer, da bi mu bilo treba klicati notarja ali se zateči k sodniji, da naredi svojo poslednjo voljo. Praktičen pa je ta način oporoke tudi vsled tega, ker ne provzroča nobenih stroškov, česar pri notarju ne smemo trditi, ker imajo notarji precej visoke tarife.

Spregovoriti nam je treba na tem mestu, kdo da je sposoben po zakonu za pričo pri oporoki. Zakoni ne stavljajo nobenih posebnih zaprek in pripuščajo kot pričo vsako osebo moškega spola, ki je dovršila 18. leto. Po navadi se pri pogodbah ne jemlje prič pod 24. letom, pri testamentu pa je izrecno povedano, da je sposoben za pričo vsak moški, ki je dovršil 18. leto. Sicer ni v navadi pri nas, da bi bili mladeniči priče pri testamentu, ker vsak pokliče k svoji poslednji volji moče sosedo, do katerih ima posebno

zaupanje, vendar lahko pokliče tudi mladeniča 18. let, ako bi imel posebno zaupanje v njega.

Od pričevanja izključeni so redovniki, osebe ženskega spola, duševno bolni, pijani (ne pijani), slepi, gluhi, mutasti in oni, kateri ne razumejo jezika, ki ga govori oseba, ki hoče narediti oporoko.

Ravnokar naštetih vzroki nezmožnosti biti za pričo pri testamentu so popolnoma razumljivi, zato ne potrebujejo nobene razlage.

Od pričevanja je dalje izključen vsakdo, ki je bil obsojen radi hudodelstva goljufije ali kakega sličnega hudodelstva (vsled dobičkaželjivosti: tatvina, poneverjenje itd.). Kdor je bil radi sličnega hudodelstva kedaj obsojen, ta ne more sploh nikdar biti priča pri oporoki. Po našem pravu ima vsaka obsodba radi hudodelstva poleg kazni lahko še gotove druge posledice, kakor n. pr. da obsojeni ne sme izvrševati volilne pravice niti aktivno niti pasivno, to pa samo za dobo nekaj let (6 l.). Po preteku tega časa pa to neha in je potem zopet zmožen izvrševati svoje pravice ravnotako kakor pred obsodbo. Naravno bi torej bilo, da bi bil tisti, ki je bil kdaj radi hudodelstva goljufije obsojen, po preteku zgoraj omenjenega časa lahko priča pri oporoki. Pri tej stvari pa je najvišji sodni dvor svoje stališče spremenil in odločil, da ne more nihče biti priča pri oporoki, kdor je bil sploh kedaj v svojem življenju obsojen radi hudodelstva goljufije, češ, da se goljufu tudi po preteku več let ne more nič bolj verjeti. V mnogih slučajih bo to sicer res, je pa tudi dosti slučajev, da je prav pošten mož bil v svoji mladosti obsojen radi sličnega hudodelstva n. pr. divji lovec in vendar se ne sme o njem trditi, da ni toliko verodostojen, da bi bil lahko pri oporoki priča. Stališče najvišjega sodnega dvora sicer juridično ni pravilno, vendar se je treba po tem ravnati; zato naj se ne jemlje takih prič k testamentu, ker bi bil sicer neveljaven.

Razumljivo je, da zakon izključuje od pričevanja dediče in one, ki se jim v oporoki kaj voli (legatar) in sicer iz enostavnega razloga, da se ne bi godile pri oporokah goljufije, ker je vedno dosti ljudij na svetu, ki nečejo vedeti kaj je prav in kaj ni prav, kadar se gre za njihovo korist. — Dedič (legatar) ne more biti priča za to, kar je njemu določeno; torej oporoka je le v toliko neveljavna, v kolikor se tiče dediča (legatarja), drugače pa je veljavna in je dedič (legatar) za drugo vsebino oporoke popolnoma zanesljiva priča. Zakon se je oziral tudi na ta slučaj, da včasih hoče tisti, ki dela oporoko, imeti svojega dediča pri oporoki kot pričo. V tem slučaju pa morajo biti še tri druge priče navzoče, da lahko potrdijo zadnjo voljo ali pa mora tisti odstavek oporoke, ki se tiče dediča, lastnoročno spisati

oni, ki naredi testament. Na ta način je hotel zakon prepričati vsako goljufijo pri oporokah od strani dedičev. Seveda je kljub strogim zakonskim predpisom še vedno v najskrajnejšem slučaju mogoče goljufati. N. pr., če se 4 ne posebno tenkovestni ljudje spravijo skupaj in naredijo oporoko tako, da vsak nekaj dobi, bodo vedno trije lahko potrdili, da dobi četrti res po volji umrlega svoj del. Seveda je tak testament skrajno sumljiv, vendar jim bo težko priti do živega, če se dobro držijo. Tega slučaja nismo navedli zaradi tega, da bi ljudi učili na goljufiv način delati oporoke, temveč samo zato, da se pokaže, kako se lahko vsem vestnim in strogo preišljenim zakonom uide. Ravnotako so od pričevanja pri oporoki izključeni: mož, stariši, otroci in bratje dediča (legatarja) in one osebe, ki so ž njim v isti stopinji v svaščini.

Vsi navedeni zakoniti predpisi veljajo tudi takrat, ako hoče kdo pisarju poslednje volje kaj zapustiti.

To so v kratkem omejitve pričevanja pri testamentih. Omeniti nam je še

sodnijsko oporoko.

Kakor smo že rekli, ta način poslednje volje ne bo pri nas na kmetih posebno v navadi, ima pa to prednost, da ima večjo veljavo, ker je narejen pod varstvom sodnije. Oporoka pri sodnji se naredi lahko pismeno ali ustmeno. Pri prvi zahteva zakon, da jo vsaj lastnoročno podpiše in osebno pri sodnji odda tisti, ki jo naredi; napiše mu jo lahko tudi kdo drugi, samo podpisati jo mora lastnoročno. Samoobsebi je razumljivo, da mora vsebina odgovarjati zakonitim določilom. Sodišče tako oporoko zapečati, napiše na ovitku, čegava poslednja volja da je in naredi o vsej stvari zapisnik (protokol). Zapečatenje in protokol sta neobhodno potrebna, sicer je oporoka neveljavna. Pri ustmeni oporoki vzame sodišče narekovano poslednjo voljo na zapisnik in jo zapečateni spravi. Natančnejše določbe glede sodnijskega testamenta bi bilo odveč navajati, ker so bolj namenjene sodišču kakor pa posamezniku.

Enako veljavo ima oporoka narejena pred notarjem in dvema pričama, vsekako pa ta več stane kot sodnijska.

V predstojećem smo navedli vse načine oporok, kar jih je mogočih po našem civilnem zakonu, izbera je velika, vsakdo ima prosto roko, da si izbere oni način, ki mu je najbolj prikladen. Zakonik zelo obširno in natančno obravnava ta kapitelj, zato lahko vsakdo te določbe pozna in jih v potrebi porabi.

Pri vsakem testamentu se je strogo držati na zunanjo obliko, kakor jo zakon zahteva, ker vsaka formalna napaka (napaka v obliki) stori oporoko neveljavno. Izvzeta so le ona navodila, katere zakon samo priporoča v večjo varnost;

to so: 1. pristavljenje datuma, 2. priporočilo, naj si pri ustmenem testamentu priče napišejo vsebino oporoke in 3. navodilo, da naj ena priča podpiše tistega, ki dela oporoko, ako ta ne zna pisati ne brati. Ta tri določila niso neobhodno potrebna, vsaka druga formalna napaka pa naredi oporoko neveljavno, zato se je strogo držati predpisane oblike. Vsaka oporoka ostane toliko časa v veljavi, dokler je ne ovrže nova oporoka, ali pa se je ne prekliče. Prekliče se oporoko lahko na ta način, da se naredi novo listino po predpisih, ki veljajo za dotični testament; najbolj enostavno se jo seveda stori neveljavno, ako se jo uniči.

S tem smo pojasnili bistvena določila, ki jih stavi zakon glede zunanje oblike oporoke; ravnajte se po njih, ker jih zakon absolutno zahteva, sicer je testament neveljaven.

Občinski organi pospešujte sadjerejo!

(Dopis.)

Ob jezikovni meji na Spodnjem Štajerskem pošilja lastnik velike drevesnice obenem premožen slovenski posestnik že več let svoja v resnici vsakega priporočila vredna sadna drevesca raznim županstvom po Savinjski dolini.

Občinski organi: bodisi tajniki ali sluge, v velikih krajih tudi župani sami, sprejemajo naročila in dajo parkrat pri cerkvi razglasiti, popišejo nato posestnike, ki se oglase, skupno naroče in potem razdele drevesa, ki so izključno pripravna za Sp. Štajersko in Kranjsko podnebje.

Drevesca se izdajajo samo 4letna z močnimi debli in koreninami. Vrste drevese so zajamčene in se oddajajo od trpežnega »Veliki Renski bobovec«, ki se sadi večinoma po travnikih ali ob cestah do zlahtnih »Kanada in Baumbanovih renetk« vse, katere priporoča deželni odbor. Enako hruške, kakor »Dielova maslenka«, »Olivier de Serres«, »Moštnice« i. dr. Na ta način pridejo posestniki prav po ceni na najlažji način do zlahtnih priporočljivih sadnih drevesc, posebno ker se jih naroči na veliko.

Saditi sadno drevje po naših slovenskih krajih nikakor ni prerano; saj bi že pred mnogimi leti morala biti vsaka pot do vsakega zelnika in vsak prazen prostor obsajen s sadnim drevjem. Evo pogled na Nemčijo, Švico in druge kulturne države. Da celo Srednji Štajer je v sadjarstvu mnogo pred nami.

Čeravno so že razni sloven. časopisi toliko priporočali vrednost za slednjega kmetovalca, da se peča tudi s sadjerejo, osobito, ker se najde še na tisoče travnikov in pripravnih prostorov neobsajenih. Če pomislimo, da daje 100 novovsaje-

nih sadnih drevesc lahko v 10 letih nad 500 K letnega dobička, potem pač ne bode nobeden posestnik preišljeval, ali si naj naroči priporočljivih sadnih drevesc, posebno pa sedaj, ko ima sadje vedno lepše cene. Vrhtega ima lahko kmet doma vedno dovolj dobre in zdrave sadne pijače.

Radi naročevanja daje tozadevna pojasnila, radevolje Ernest Marine, obč. in pos. tajnik v Št. Pavlu p. P. v Sav. dolini.

Vprašanja in odgovori.

15. Županstvo Sv. Križ pri Kostanjevici.

Vprašanje:

V tukajšni občini je neki kmet zaprosil za priznanje ugodnosti po § 34. voj. zak. za v letu 1910 potrjenega sina. —

Ta kmet ima srčno napako in dvoje zdravniških spričeval o revmatizmu; njegova žena (roj. l. 1855.) bo-leha že 13 let in je popolnoma nezmožna za vsako delo. Prošnja je bila po dopisu c. kr. okraj. glavarstva odklonjena. Domneva se, da je bila prošnja poslana v poizvedbo orožnikom, ki so bržkone poročali vsled odsotnosti k vojakom potrjenega sina, da je pobegnil v Ameriko; odtod najbrž odklonitev. Ni pa res, da je pobegnil in se nameraval odtegniti vojaški službi; odtegnil se je le za nekoliko časa svojim starišem in sicer radi neke ženske. Oče je zaprosil drugič za priznanje ugodnosti, a prošnja doslej še ni rešena. Kaj bi se dalo ukreniti, ako se prošnji tudi v drugič ne ugoti? Gospodarstvo bi v tem slučaju propadlo in kmetija bi bila uničena.

Odgovor:

V odloku c. kr. okrajnega glavarstva je bila gotovo v temeljena odklonitev prošnje, namreč naveden je moral biti vzrok. To v temeljevanje odklonitve bi nam bili morali navesti v svrhu naše orientacije. Dalje bi nam bili morali pojasniti, ali je bila vložena v drugo nova prošnja, ali pa priziv proti prvi odklonitvi prošnje.

Če je to priziv, odloči o njem druga instanca (de-elna v lada), toda gotovo tako, da nadaljna pritožba ne bo več mogoča. Če pa se je le prošnja ponovila, potem bo zopet odločilo okrajno glavarstvo. Ako se torej prošnji v drugič ne ugoti, potem se bo moral oče pritožiti na deželno vlado v 14 dneh in vložiti pritožbo pri okrajnem glavarstvu. Če je sin, za katerega oproščenje prosi, e d i n i sin, a oče nesposoben za delo; če dalje dokaže, da je bil sin očetu opora in da je od njega odvisen nadaljni obstoj družine, potem res ne vemo, zakaj bi ne bila prošnja ugodno rešena. Ženski člani rodbine pri takih prošnjah sploh ne pridejo v poštev.

In naposledj ima pravico do oproščenja po § 34. voj. zakona vsakdo tudi v tem slučaju, ako ni pravočasno prišel k vojakom, če so sicer dani vsi pogoji, ki jih vsebuje vojni zakon.

Ker Vam pa mi vsled nezadostne jasnosti ne moremo dati povsem točnega odgovora, je najbolje če nam pošljete novi odlok z vsemi prilogami, takoj ko pride odločitev od okrajnega glavarstva.

16. Gosp. B. Sk. obč. tajnik v M.

Vprašanje:

Tukajšnja občina ima za svoje občinarje dva bika plemenjaka in jih tudi občina sama vzdržuje proti temu, da vsak, ki goni kravo, plača po dve kroni na leto. Dosedaj so tako prakticirali, da je moral vsak posestnik, bodisi da je imel kravo oziroma zadosti staro telico pri

biku tisto leto ali ne, plačati 2 K. Letos pa se nekteri temu protivijo, češ moja krava to leto ni bila pri juncu, radi tega tudi ne plačam ničesar od nje. — Ali ga more prisiliti občina do plačila junčevine, ali ne?

Odgovor:

Po živinorejskem zakonu je občina dolžna skrbeti za dovoljno število plemenskih bikov v svojem področju, torej tudi za njihovo vzdrževanje. Kako naj jih vzdržuje, to je njena stvar oziroma stvar občinskega odbora. Okrog tega se suče bistvo Vašega vprašanja. — Če je občinski odbor svoječasno sklenil, da bo moral prispevati vsak občan — živinorejec, ki sploh redi krave, na leto po 2 kroni, in če je ta sklep postal pravomočen, potem ko se ni nikdo pritožil, — bodete lahko izterjali junčevino, sicer ne.

Preglejte zapisnike sej občinskega odbora; tam bodele gotovo dobili najboljše pojasnilo.

17. Županstvo občine Borovnica.

Vprašanje:

Ali je dolžna občina brezplačno sprejeti v občinsko zvezo kako osebo, ki prosi za to, ali se lahko naloži kaka taksa za vsprejetje in po katerem zakonu in paragrafu?

Odgovor:

Če prosi za sprejem v občinsko zvezo kaka oseba vsled 10letnega bivanja pod izpolnjenimi običajnimi pogoji, takrat se ne sme zahtevati od nje nobena taksa. (Novela k domovinskem zakonu z dne 5. dec. 1896, drž. zak. št. 222).

V vseh drugih slučajih smete zahtevati občinsko takso za predčasni sprejem v občinsko zvezo, seveda če je v občini postavno uvedena in potrjena od deželnega odbora. Visokost takse za sprejem v občinsko zvezo razvidite iz tarife k občinski postavi z dne 3. decemb. 1868 (taksna postava) dež. zak. št. 17. Ta zakon s tarifo najdete tudi v I. zvezku J. Pfeiferjeve ročne izdaje zakonov in ukazov za Kranjsko na str. 67—69. — Če nimate še uvedene te takse, jo lahko sklene občinski odbor do višine 40 K. Po razglasitvi in preteku 14dnevne prizivne dobe je šele prositi za odobrenje pri deželnem odboru.

18. Ž. Sl.

Vprašanje:

Nek tukajšni občanec je bival v Trstu od l. 1900 do 1908 in je v tem zadnjem letu (1908) ondi umrl. Oženil se je leta 1905. Ima-li sedaj naša občina pravico zahtevati, da se njegova vdova sprejme v domovinstvo občine Trst?

Odgovor:

Nikakor ne! Mož ni bival v Trstu 10 let, torej si ni priposestvoval ondi domovinske pravice. — Nasledniki ali domovinska občina pa morejo uveljavljati zahtevo za sprejem v domovinsko zvezo dve leti oziroma pet let po smrti le takrat, če je dotičnik imel z 10letnim bivanjem domovinsko pravico že pridobljeno.

Vdova sama je bila ob času moževe smrti pristojna tja, kamor njen mož, torej v Vašo občino. Zato bo mogla ona sama ali pa Vaša občina prositi za sprejem v domovinsko zvezo mestne občine tržaške še-le potem, ko poteče po moževi smrti za priposestvanje domovinske pravice predpisana 10letna doba, pod pogojem seveda, da ne pretrga vdova stalnega bivanja v Trstu in pa da med tem časom ne bo dobivala trajne ubožne podpore.

19. K. s. izobraž. društvo v Olš. p. Kr.

Vprašanje:

Nek tukajšni posestnik ima pri sebi ubogo nezakonsko deklico. Ta je bila vsled nalezljive bolezn v bolnišnici. Županstvo terja sedaj posestnika, da mora plačati bolniške troške za deklico. Ali mora te troške res plačati dotični posestnik? Deklica je stara 10 let in jo ima pri sebi brezplačno.

Odgovor:

Dotični posestnik pač ne more biti zavezan plačati bolniške troške za ubogo nezakonsko deklico, ki jo ima gotovo pri sebi le iz usmiljenja, nikakor pa ne kot posla z ozirom na njeno starost.

Ker poselski red v tem slučaju nikakor ne pride v poštev, potem sploh ni nobenega drugega postavnega določila, po katerem bi se moglo zahtevati plačilo za dotično deklico, ki jo preskrbuje omenjeni posestnik, od njega. — Ta naj plačilnemu povelju ugovarja tam, odkoder se mu je dostavilo, vse nadaljno pa bodo že ukrenila pristojna oblastva.

Plačilo bolniških troškov bo nosil dotični, kakor v vseh drugih slučajih, kadar se ne morejo od nikogar izterjati; kdo je tisti, pa mora županstvo itak vedeti.

20. Županstvo E. pri Vip.

Vprašanje:

A. P. toži tukajšno županstvo za odškodnino, ker je imel svojega tasta čez zimo pri sebi, kterege bi bila morala, kakor pravi, prehraniti občina. (Občina se ni z njim nič zmenila, niti mu obljubila povračila.) A. P. toži po odvetniku potom sodišča. Nekdaj (pred par meseci) pa smo brali med vprašanji in odgovori, da sodišče v takih slučajih ni kompetentno, ampak c. kr. okr. glavarstvo.

Ker smo dotično številko Vašega lista zgubili, prosimo še enkrat pojasnila, kako nam je postopati, da odvrnemo sodišče? Na kaj se nam je sklicevati?

Odgovor:

Predvsem morate ugovarjati pristojnosti (kompetenci) sodišča in sicer z ozirom na izrecno določilo § 45. ubožnega zakona za Kranjsko z dne 28. avgusta 1883 dež. zak. št. 17, po katerem razsoja v tem slučaju, ki spada pod določbe § 9. omenjenega zakona, — politično oblastvo.

Če bi proti pričakovanju sodišče vkljub temu, da nima za to pravice, obsodilo občino na plačilo, vložite takoj priziv.

A. P. bi imel po § 9. navedenega zakona le takrat pravico od občine zahtevati povračilo ubožne oskrbe, če bi mu bila občina oskrbovanje naročila. To se pa — kakor pravite — ni zgodilo in ni bil A. P. z občino niti v dogovoru, torej se gotovo ni obrnil nanjo.

Obrnite se na okrajno glavarstvo, in če bi naposled tudi to ne razsodilo Vam v prilog, — na deželno vlado v postavnem prizivnem roku.

Gospodarstvo.

Nakupovanja in oddaja plemene govedi. Deželni odbor kranjski je z ozirom na kugo na gobeu in parkljih, ki se je pojavila v deželi, za sedaj ustavil nakupovanje plemenskih bikov. Zopetno nakupovanje se svojčas objavi. Deželni odbor sedaj plemenskih bikov, krav in telic sploh ne oddaja.

Važno za izseljence v Ameriko. Že zadnjič smo opozorili, da so v Ameriki jako slabe delavske razmere, in da se zaslužek skoraj dobiti ne more. Zato je izdal naselniški komisarnovo poostreno določbo, po kateri mora imeti vsak izseljenec, ki izstopina Ellis Island, seboj v gotovini denarja 25 dolarjev ali 125 K. Ta denar mora pokazati v gotovini pred komisijo in ne bo več zadoščalo, da bi izseljenec po denar pisal ali brzojavil. Tudi ne bo veljalo, da bi kdo drugi denar zanj založil. Kdor pride tedaj brez

teh denarnih sredstev, bo brezobzirno vrnjen. Kdor hoče od sedaj naprej potovati v Ameriko, ta potemtakem plača voznino in imeti mora toliko denarja seboj, da mu ob izstopu z ladje ostane še čistih 25 dolarjev ali 125 K.

Rafaelova družba.

Raznoterosti.

Slovenci pozor! Ogromno množino papirja porabimo Slovenci po naših uradih, zasebnih pisarnah in tiskarnah za natis naših knjig leto za letom. Leto za letom romajo ogromne svote našega denarja v tujino, v roke našim neprijateljem, od tam pa se vračajo večji ali manjši odstotki v našo domovino potom »Schulvereina« in »Südmarke« z namenom potujčiti, ali pa pregnati z rodne svoje grude naše brate na meji.

»Slovenska Straža« stavila si je vzvišeno namero, preprečiti to in z denarjem, s katerim smo doslej podpirali grobokope našega naroda, pomagati bratom v ogroženih krajih. V ta namen je »Slovenska Straža« ustanovila v Ljubljani veliko tovarniško zalogo papirja jugoslovanske papirnice, kjer bo na razpolago po tovarniških cenah v vsaki množini vsakovrstni papir, zlasti pa kancelijski, dokumentni, konceptni, papir za pisalni stroj, pismeni, pivni papir itd.

»Slovenska Straža« vabi torej vse slovenske župne in druge javne urade, literarna društva, založništva, tiskarne in trgovce s papirjem, da se poslužujejo te prilike ter zahtevajo tozadevne ponudbe pri »Slovenski Straži«.

Posebno se vabijo slavna županstva, naj naročajo potrebni papir v naši založbi, kar je že storilo večje število občinskih uradov.

Koliko je na Kranjskem definitivnega učiteljstva? S 1. januarjem je bilo na Kranjskem 707 definitivnih učnih moči. V I. plačilnem razredu 92, v II. plačilnem razredu 139, v III. plačilnem razredu 239, v IV. plačilnem razredu 197. V plačilne razrede se uvrste po odstotkih, in sicer v I. 10 %, v II. 15 %, v III. 30 %, v IV. 45 %. Plača I. plačilnega razreda je 1600 K za učitelje, 1440 K za učiteljice, II. plač. razreda 1400 K za učitelje, 1260 K za učiteljice, III. plač. razreda za učitelje in učiteljice po 1200 K, IV. plač. razreda tudi jednako po 1000 K. Najstarejši definitivni učitelj je g. Janko Škrbinec, nadučitelj v Višnji gori, najmlajša pa definitivna učiteljica V. Beninger v Ribnici. Prvi služi že nad 50 definitivnih let, druga pa nad 2 meseca. Ako prištejemo definitivnemu učiteljstvu še provizorno, 213, dobimo 920 učnih moči, in če vpoštevamo še suplente in radovoljke, tedaj je na Kranjskem okroglo 1000 učnih moči.

Petindvajsetletnico županstva je praznoval župan v Dednem dolu, v okraju Litija, g. Mihael Omahen. To je res redek jubilej nepretrganega 25letnega županovanja. Tem povodom ga je imenoval občinski zastop častnim občanom in mu poklonil krasno diplomo. Tudi mi se pridružujemo drugim čestitkam in kličemo dolgoletnemu županu: Bog ga živi!

Varčevanje otrok v Srbiji. Meseca septembra 1910 se je vršil v mestu Leskovcu v Srbiji občni

zbor kmetijskih zadrug. Glasom poročil na tem zborovanju je imela Srbija 907 zadrug s 40.000 člani. Zadruga so imele prometa 42 milijonov, in 5 milijonov se je porabilo za povzdigo gospodarstva. Najzanimiveje pri tem zborovanju je bilo poročilo o varčevanju otrok. Pri vsaki zadrugi je poseben oddelek, ki se imenuje otroška hranilnica in v katero vlagajo otroci svoje prihranke. In teh prihrankov so naložili otroci v hranilnicah okroglo 2 miliona K. — In pri nas? — Ali se ne more navajati otrok k varčevanju?

Književnost.

R. Legvart: Živinoreja. Druga knjiga: Govedoreja. — Velik napredek v živinoreji na Kranjskem je pripisovati večaku deželnemu mlekarskemu in živinorejskemu nadzorniku Rado Legvartu, ki je spisal iz svoje bogate skušnje omenjeno knjigo. Govedoreja je gotovo najvažnejša panoga živinoreje. Zato smatramo Legvartovo knjigo »Govedoreja« kot eno izmed najpotrebnejših poučnih knjig za naše živinorejce, zlasti živinorejske zadruga. Vsebina je tako bogata, a tako praktično razdeljena, kot v malokteri poučni knjigi enake vrste. Od poroda do končne uporabe goveje živine in kar spada vmes: krmiljenje, paša, navedba plemen, oskrbovanje goveje živine, hlevi itd. vse je sistematično razdeljeno in poljudno, a temeljito obdelano. Pisatelj opiše namen, delovanje in način živinorejskih zadrug in da — končno — natančna navodila o knjigovodstvu zadrug. Knjigo krasi več lepih slik.

Pisatelj je dobil mnogo pisanih priznanj za svoje delo. Tako n. pr. piše župnijski urad Št. K. (Kor.): »Vašo knjigo »Govedoreja« sem že skoraj predelal. Čestitam Vam! Še več takih« itd. Strokovnjak štajerske dež. kmet. šole J. Belle pa pravi med drugim, ko piše, »da mu knjiga v obče prav ugaja, ker vsebuje moderna gospodarska tehnična načela, več kakor so dosedanje učne knjige. Tudi podoba so višjega didaktičnega pomena.« — Legvartovo »Govedorejo« prav toplo priporočamo.

Dobi se pri pisatelju in v »Katoliški Bukvarni« v Ljubljani.

Poučna knjiga za županstva. Ravnokar je izšlo na Dunaju novo važno delo za občinske urade pod imenom »Handbuch für Stadt- u. Landgemeinde-Ämter in den im Reichsrate vertretenen Königreichen u. Ländern«, katero je izdal s sodelovanjem mnogih izvrstnih strokovnjakov dr. F. Hofmann. Ker je poteklo že 20 let od zadnjega natisa Hämmerlejevega dela z naslovom »Handbuch für Gemeindevorsteher«, bo vsako občinsko predstojništvo izdajo tega dela z veseljem pozdravilo, posebno, ker se je v tem času na polju postavodaje in občinam pristojajočih nalog mnogo spremenilo. Sedaj izišli I. zvezek stane vezan K 20.— ter se dobiva v zalogi Katoliške bukvarne v Ljubljani.

Ker Slovenci nimamo enakega dela in še ni pričakovati, da bi bilo mogoče tako kmalu izdati pouk županom v slovenskem jeziku, priporočamo nemščine večšim županom, naj si nabavijo tu omenjeno res vrlo priročno knjigo.

12 pange lingua — tantum ergo — genitori ad IV. voc. inaequal. auctore Ant. Foerster, sumpti-

bus Librariae Catholicae. Part. 1 K 80 h. voc. po 50 h. V novem natisu pravkar v zalogi Katoliške Bukvarne izišla zbirka obsega 12 pange lingua oziroma tantum ergo — genitori. Ti lepi spevi so bili že pred veliko leti v raznih zbirkah izdani. G. skladatelj jih je nekoliko predelal, podložil še kot prvo kitico besedilo »pange lingua« in jih vnovič izdal. — Gg. cerkvenim pevovodjem nudi ta zbirka 12 zares lepih napevov mojstra Foersterja. Bodi ta zvezek vsem cerkvenim zborom priporočen kar najtopleje. Dobiva se v Katoliški Bukvarni v Ljubljani.

Deset evharističnih pesmi za mešani zbor op. 112 zložil Anton Foerster. Cena partituri in štirim glasovom 3 K 50 h, posamezni glasovi po 40 h. Založila Katoliška Bukvarna v Ljubljani. — Priznani strokovnjak se je izrazil, ko je pregledal manuskript teh pesmi, da jih je prištevati med najlepša cerkveno-glasbena dela, kar jih je napisala Foersterjeva srečna in neutrudna roka. — Gg. organisti, sezite v obilnem številu po obeh zbirkah!

Tujski promet na Gorenjskem. Nekako središče tujskega prometa na Kranjskem je divni Bled, posebno odkar teče mimo njega svetovna proga skozi Turo v Trst. Kako narašča tujski promet, kažejo sledeče številke zdravilišča Bled. — Leta 1906. je bilo na Bledu 2640 tujcev, ki so ondi prenočili, l. 1907. že 4006, l. 1908. — 4342, l. 1909 je poskočilo število na 6291 in l. 1910 jih je bilo po izkazu zdraviliškega lista 7320. Največ obiskovalcev našega Bleda je bilo iz Češke in Nižje Avstrije, namreč čez 3000. — Samo zdraviliških pristojbin je bilo vplačanih letos okrog 13 tisoč kron. Jako lepo se razvija tujski promet tudi v romantičnem Bohinju; zlasti se utegne povzdigniti, ko se začne intenzivno gojiti še zimski šport.

Okrožnica vsem županstvom slovenskih občin na Kranjskem. V pretečenem letu je društvo »Pravnik« v Ljubljani izdalo poleg drugih zbirk zakonov tudi za županstva potrebno »Navodilo občinskim predstojnikom za izročena jim sodna opravila«. To navodilo je uredil dr. Edvard Volčič c. kr. deželnosodni svetnik v Novem Mestu. Knjižica bo županstvom dobro služila pri uradovanju in zategadelj deželni odbor toplo priporoča nakup te knjižice in to tembolj, ker stane le 40 vinarjev. Dobiva se v knjigarnah in pa pri uredniku dr. E. Volčiču v Novem mestu.

Od deželnega odbora kranjskega v Ljubljani, dne 22. novembra 1910.

Listnica uredništva in upravnitva.

1. Vse dopisnike prosimo ponovno, naj nam ne pošiljajo nefrankiranih dopisov, ker nam ne gre nikaka oprostitev poštinih pristojbin in moramo v vsakem slučaju plačati poštno globo. — Odslej bomo vračali vse nefrankirane dopise, oziroma jih ne sprejemali.

2. Prihodnja (4) številka izide v najkrajšem času, če mogoče še pred koncem mesca. Zakasnitev je nastala vsled boleznih našega izvršujočega urednika. Zaradi tega je tudi ostalo nerešenih nekaj vprašanj, na ktere bo mogoče odgovoriti še-le v naslednji številki.

3. Ravnotako bomo v prihodnji številki priobčili imena vseh onih, ki so plačali udnino kot člani »Kmetske županske zveze«.

4. Konec poročila o poučnem tečaju priobčimo v prihodnji številki.